

מעצרי המפגינים בירושלים
מי תנש את השערות?

עבודתו המעטת במשרד התשלומים של המחוז, בו נוהלה העבודה כולה בידי פמליי ושוטריו החרוצים, היה הידנה יושב שעות רבות במשרדו הפרטי, במרחק בתים אחדים ממשרדו המשרתי. את המשרד רשם על שם אשתו, למרות שהוא עצמו ניהל אותו בהצלחה רבה.

כדי לנהל משרד של רואי-חשבונות ויעוץ מס' הכנסה, היה הידנה זקוק לסכומים גדולים של כסף. בתפקידו כקצין תשלומים של הידנה על קופה שמחזרה החדושי עלה על מאתים אלף לירות, עשה בה כבתוך שלו. בימים בהם היו לקוחותיו הפרטיים חייבים לשלם סכומים גדולים של כסף, שלא היו ברשותם ביום התשלום, היה הידנה מציע את שירותו, מוציא את הכסף מקופת ה' משטרה. אחר כך היה גובה אותו בחזרה מלקוחותיו, בריבית קצוזה. לעתים, בסוף החודש, אחר גמר התשלומים לשוטרי המחוז, לא היה הידנה יכול להסתפק בקופת ה' משטרה, נאלץ להשיג כספים ממקורות אחרים. הוא היה פונה לחבריו לעבודה, מבקש מהם הלוואה לו באופן פרטי כמה מאות לירות, ללא ריבית.

שואב אבק ומכונת כביסה. עסקיו של הידנה פרחו ושיגשו. הקצין הוריו, ש' עלה לישראל ממצרים בשנת 1949 וטיפס מאז במהירות בשלבי סולם הדרגות המשרתי, העלה את רמת חייו בשנים האחרונות מעלה מעלה. שכניו למעון השטחים, ברחוב ויזל בתל-אביב, סיפרו על מכונות-משא שפרקו לאחרונה מקרר חשמלי, שישחים יקרים, מערכת תנורי גז, שואב-אבק חשמלי ומכונת-כביסה לידרתו.

כך ניהל הידנה את חייו הכפולים, כקצין תשלומים-מחוזי וכיועץ מס' הכנסה פרטי, עד לראשון באפריל 1958. בתאריך זה היה חייב הידנה, ככל קציני התשלומים במשרד ישראל, להגיש דין-וחשבון על קופתו, לסיומה של שנת הכספים. אולם כאשר איתר הידנה המחוז לצרף את קטעי התשלומים והרכילות ששמעו לאחרונה, לבסוף פקעה סבלנותו של יואב פלג, מפקד המחוז עצמו במשך כל זמנו את עניני מלראות את מעשיו של פיקודו. הוא שלח את ראש הענף הפלילי במחוז, סגן מפקח-מחוזי אריה שמילובוסקי, פקד עליו להביא בפניו את משה הידנה. הביא אלו מיד את הדו"ח השנתי, פקד מפקד המחוז על הקצין, לכשהובא אליו.

שלוות דם במשרד. הידנה לא הת' בלבד. 'הדו"ח במשרד. אני הולך להביא אותו', אמר פלג, ויצא את משרדו יחד עם שמילובוסקי. הוא עזב את בנין המשטרה, פנה למשרדו הפרטי, בפינת רחוב הרצל. כעבור כמה דקות שמעו השוטרים בבנין משה המחוזי המום של ירית אקדח. הקול בקע ממשרדו של הידנה. לשוטרים שפרצו למשרד, נתגלה מחוז מועז: קצין התשלומים שכב, כשראשו על השולחן ושלוות דם על הרצפה לידו. אקדח השירות היה מוטל בתוך השלוות.

ידיו של פלג היו מלאות עבודה. הוא דאג מיד למנות שנים מקציני הנאמים לניהול החקירה, ביקש מכתבי העתונות לטשטש או להעלים בכלל את הידיעות על התאבדותו של קצין התשלומים. הידנה התאבד בגלל טראגדיה משפחתית, סיפר פלג לעיתונאים (חמשד בעשור 8)

רבי זלמן רייכמאן. העבירה: התנגדות ל' שוטרים בעת מליוי תפקידם. האיש נכלא בתא העצורים, יחד עם בנו וכמה מפגינים אחרים של נטורי-קרתא, ש' ניצלו את ימי החג (ואת נוכחותם של תיי' רים זרים לרוב) כדי להפגין נגד הבריחה הירושלמית.

מפקד במקור ראשון. משטרת ירו' שלם, שסיכנה את המוניה, היתה מרוצה מעצמה. היא לא רצתה שתיררם מחוץ-לארץ, שבאו ליהנות מזיו ארץ הקודש, יקבלו רושם מוטעה בגלל הפגנות ודוניה של נטורי-קרתא. היה נדמה שהמטרה הושגה במלואה. אך אילו ידע השוטר איזו תסוכת יצר בשעה שרשם את שם העציר, היה נדהם. כי האיש שנעצר לא היה קנאי ירושלמי. הוא היה, במקרה, תייר מאמריקה. ולא זה בלבד, אלא שהיה איש חשוב מאד, מבעלי המניות הנקראים של העתון היהודי הגדול ביותר בארצות-הברית, סאג'מארג'ן-זשורנאל. רייכמאן (55), יליד ירושלים שהיגר ל' ארצות-הברית לפני 30 שנה, לא גילה את מעמדו. גם הוא היה מרוצה. כי סוף-סוף הצליח לקבל סקום עתונאי, לדוח לאלפי קראי עתונו כמקור ראשון על חייהם וחור' יותיהם של יהודים אדוקים ושוטרי הגחלת הקדושה בירושלים העברית.

כשהגיעה הידיעה לראשי המבית ולעסקי המחוזי בירושלים, תלשו את שערות ראשם, התכוננו לתלוש גם את שערותיו המלבינות של לוי אברהמי, מפקד משטרת הבינה. הלה מיהר לשחרר באדיבות מתנגצת את העציר הבלתי-ינעים. רייכמאן רק חייך. מטרותו הושגה.

משטרה תשלום אחרון

בבתייהם של קציני וסמלי משטרה רבים, שררה בשבוע שעבר אוירת יום-כיפור. גרמה לה שמועה איומה, שעברה מפה לאוזן: 'מפקד ראשון משה הידנה התאבד ביריה'. כעבור יום אושרה הידיעה רישמית. לכמה מחבריו-לעבודה של הקצין שהתאבד היה פירושה של הידיעה חמור הרבה יותר מאשר אבל כבר על מות חבר למדים: משה הידנה היה חייב להם סכומים גדולים של כסף. כשהחלה החקירה על נסיבות מותו, הבינו הנושים כי כספם הלך לטמיון. החקירה, סביב התנהגותו של קצין הי' תשלומים במטה מחוז תל-אביב, החלה כבר חצי שנה לפני מותו. מידיעות שהגיעו למפקד המחוז, יואב פלג, התברר שהידנה נראה תכופות כשהוא נושא ונותן עם ראשי הבורסה בשדרות רוטשילד בתל-אביב, בשעות בהן הוא פנוי מעבודתו במשטרה ועבודתו הנוספת במשרד היעוץ לעניני מס' הכנסה, ש' הקים לעצמו לפני שנים אחדות.

הקשרים ההדוקים, בין קצין התשלומים הנהווי לבין המלחים בריבית-קצוצה, היו צריכים להדאיג כל מפקד מחוז הוראג ל' טוהר המידות של פיקודיו. אולם יואב פלג, כמו קצינים גבוהים אחרים במטה המחוז ובמטה הארצי, לא יכול היה להתחמס ביד קשה למפקד ראשון משה הידנה. גם הוא, כמו קצינים אחרים, היה נזקק לעיתים ל' חסדיו של קצין התשלומים, שהגה להלחת לקציני המשטרה כספים ללא ריבית.

מאתים אלף בחורש. משה הידנה לא עסק רק בהלואות ללא ריבית. מחוץ לשעות

תענתו בי בתמיצת המתורגמת שהופיע בעתו' נות הישראלית (קרי בהארץ ובידיעות אחרונות) הושמטו שתי-שלוש נקודות חסר' בות, נוספו שתי-שלוש נקודות, וכתוצאה מכך סולף מעיקרו הטון של האינטרביו לרעה...

הסערה שככה במהירות מבווישת. איש לא העז להסביר כיצד יכלה ידיעה כזו'ת אחת, שלא היה לה שום אישור, לגרור אחריה את כל העתונים האחרים של ישראל. איש גם לא העז להזכיר שאין זו הפעם הראשונה — אלא שבמקרים אחרים לא נתגלה הדבר בצורה כה חותכת.

העובדה שהארץ לא ראה חובה לעצמו ל' פרסם תיקון, אחרי שהגיע ארצה נוסח ה' ראיון, ושכל העתונים האחרים עשו יד אחת להשתיק את כל הפרשה (ואף המשיכו ל' פרסם דברי פרולמוס נגד כרושציב על סמך הנוסח הכוזב), סיפקה חומר רב למחשבה.

ספרות

אגודת פועלי העם

וכי אפשר להתלונן? אי-אפשר. אין כמעט מקום בעולם בו מטופח האמן והאינטלקטואל כמו אצלנו. מה שמוביל אותנו למסקנה שאין שום קשר בין טיפוח האמן וטיפוח האמנות...

כל מה שאנו רוצים הוא... שכמה משור' ררים ירעבו ללחם תמורת חופש הדפוס. אולי אפילו בית-סוהר. לאלה שעברו את הגבול, במקום המחנק הנורא בתוך שפע הזכויות וההנחות והמרגינה... כאשר כתב עמוס קינן, בפאריס הרחוקה, את השורות האלה, לא יכול היה לדעת כי למחרת יום פירסומם בארץ תיערך הצגה סאטירית, שכאלו בוימה במיוחד ביד אמן לפי הנחיותיו. ההצגה: הועידה הארצית של סופרי ישראל המאורגנים.

משמר המרגרינה. אגודת הסופרים היא מוטד כלכלי חשוב. יש לה בנין מפואר, שהוקם כמספי הציבור, כמו בית העתונאים, הרופאים, המהנדסים ושאר אגודות הפועלים המאורגנים. יש לה זכויות ככלכליות, משורת בשכר, מעוקים, סינפנדיות ופרסים שהיא שוקטת פחות או יותר על היותם.

אגם, הסופרים האמיתיים המעטים ששרדו בארץ למרות משטר המרגרינה מצמצמים על האגודה. פרסיהם ושכרם מובטחים עלידי פיב יצירתם. חוג זה כולל את אורי צבי גרינברג, חיים הזו, שמואל יוסף (ש"י) עגנון, אברהם שלונסקי, ולמן שניאור ואפילו משור' ררהחצר נתן האלרמן.

אולם ישנם סופרים פחות ברוכים, הזקוקים להבטחה כלכלית ולשכונים של אבא חושי. אלה הם אנשים כמו יהודה בורלא, ש' (ש' שלום), שפירא, שמשון מלצר ודומיהם, המאורגנים תחת השגחתם של אבי' רהם ברוידס. הם השולטים באגודה ומתנגדים בשפע המרגרינה שלה.

מפברקי המוראל. כל זה היה טוב אלמלא קם בארץ דור חדש של מושכיעט, הרוויח גם הוא את חלקו מן הצלחת. רישומו הרחנני אמנם קלוש ביותר, ורמתו התרבותית קרובה לאפס, אולם, כדרך הצעירים, תיאבונם בריא וקולם רם. מלבד זאת הצליחו מושכיעט הצעירים-בגיל להתארגן על בסיס מפ' לגתי מוצק, ממש' (משה שמיר) עד אחרות העבודה (חיים גורי, מתי ואהרון מגד, חנוך ברטוב) וקבוצת 'היד השחורה' (שלמה טנאי ורודי אבידן).

כך התפתח המרד הגדול של הספרות ה' צעירה. הוא לא דרש שינוי ערכים רחנני, או הליכה אל העם. בניגוד לחבריהם בהוג' גריה ובפולין ששפכו את דמם למען החופש, לא הרימו סופרים אלה שום דגל שאינו בריא. הם העדיפו את המרגרינה על הדם. דרישותיהם: שיתוף בועד ובעודות, במינויים, בפרסים ובשאר השלל.

הועידה נמשכה יומיים. היא החלה באולם שטוח של יזהר (ס. יזהר) סמילנסקי, שהצ' טיין בסיסמות יפות, אך היה לקוי בחוסר כל עמקות או מעוף חדשני. היא נסתיימה בהחלטות על הפגנסיה שתשולם לאברהם ברוידס, בדרישה להגדיל את התגמולים ל' סופרים ובבחירת ועד חדש, בו ניתן סוף' סוף ייצוג נאות לצעירים — שמיר, מגד וטנאי, שלושתם מלתי-סינכה מקצועיים.

כדברי קינן: 'אפשר לתאר באופן נוגע עד הלב את הווי הלחמים בפלמ"ח, ההולכים והנופלים בפדות, מבלי לעבור בחיים אפילו חזויה של יום אמונים אחד... (אלה הם) פונקציונרים רחנניים, מקבלי משכורת לעידוד התרבות, ומפברקי מוראל סנדוטי לפי הזמנה.'

דת

העציר הבלתי-ינעים

השוטר שאל את שאלותיו בשיעמום מק' צועי, רשם את הפרטים בהיסח-הדעת. השם:

ממשלת ברית-המועצות אמר, בין השאר: 'היהודים אינם סטוגלים לחיי עמל ומשמעת קולקטיביים... הוא, הביע ספקות ביחס לעתיד הקהילות היהודיות ברוסיה.' לדבריו 'עשתה ישראל שרות של דוב ליהדות העולם בהעטרפה למחנה האימפריאליסטיים.'

הוסיפה הידיעה: 'בהכתירו את היהודים בתורא 'צוענים אינטלקטואליים'... ביטל את הציונות ואת מדינת ישראל במחיידי. כן אמר: 'אנחנו הקומוניסטים, בוים ליהודים שעזרו לישראל...'

מנין לקח ידיעות אחרונות דברים אלה? שיכלו להתפרש רק כאיום ישיר על חייהם של שלושה מלינוי יהודים? הם לא היו כלור לים במברק כתבו בפריה, שהיה משושטש ובלתי-ברור, או במברקי רוטר ויו. פי. הם הועתקו באופן חופשי מארץ.

מיד מתחת הידיעה עצמה פרסם מאמר ראשי בחתימת ה'ר. (העורך הרצל רוני' בלוט), תחת הכותרת 'גגס ברוסית'. הת' רתח רונבלום: 'האופי היהודי הגרוע' 'צו' ענים', משנאי עבודת הכפיים ועריקה' — זהו נאומו החדש של כרושציב על עמנו... לזה אנחנו קוראים אנטי-שמיות... ניםוקים היו גם נגבסד ולפיררר האוקראיני חמלינצקי. יתח שמו וזכרו... כאן מזכר ה'ם היוור-פובי... חבל שלא נוכל לענות לכרושציב — ברוסית...'

תדהמה וראגה.

תוך 48 שעות ש' עות הצטרפו כמעט כל עתוני ישראל למקי' הלה. מבלי שקיבלו אישור כל שהוא לדבריו שבאו, כביכול, מאת כתב הארץ. וש'א אושרו סוכנות שום כתב אחר וגם לא עלידי שום סוכנות בינלאומית, כתבו למעלה מרתיסר מאמרים בינאיים חובבי-הבנות. דברים. 'מעז' זעים ומחרידים' התיפה זבר, גמ.מר גדול כפליים מן הרגיל, סוף לכל נסיון של הת' קרבות ישראלית-סובייטית. קבע חרות. 'לפ' נינו נשנה סדורה, שאין עוד לעפק במהי' מונחה... שופעת משפטים קודמים... צורתם... תוהמה ודאגה... 'אננה עלי' המשמר. למוזוב, שלא הגיב על הידיעה, הפך מטרה לחיציים רבים בשאר העתונים, נראה כמעט כבוזר. קול ישראל הצטרף ל' תזרוז, שרשם הגישו שאילנות בממשלה, מנגנון-החושך חילק לעתונאים הקרובים לו מאמרים מוכנים, שניתחו את התהמה ש' השתררה, כביכול, בצמרת מקי'. לפחות עתונאי אחד פירסם מאמר כזה, בחתימת שמו שלו.

אפילו נציגים סובייטיים ניסו להמעיס את דמות הראיון, בשיחות פרטיות עם עטקטיע ישראלים. הם הצביעו על העובדה שהקטיע על היהודים הושמט מן הטקסט של ה' ראיון שפורסם בפרבדה, ולכן יש לו אופי פרטי ובתמי-מיניי בהחלט.

נוכחנו להפתעתנו...

יכול היה להימשך, לויא הגיע ארץ ביום השני גליון הפיגארו שהכיל את נוסח הראיון המקורי. לתדהמת כל הנוגעים בדבר, נת' ברר שכרושציב לא אמר אף אחר מן ה' דברים ששימשו יסוד לסערה הוראה. הוא לא דיבר על צוענים, לא האשם את היהודים בהשתמטות מעבודה, לא אמר ש'זועזוע' ממתכני עולים.

העתונאים הוכו כאלם. רק ידיעות אחרור' נוח מיהר להתנצל, הודיע כי 'נוכחנו לאפ'

הנוסח המלא של הקטעים שגרמו לוי' כזה, ראה במדור הנידון.

מתאבד הידנה ואשתו
לאן הלך חכסנו?